

ZAVALLI MUSTAFA SUPHI

Evet zavallı Mustafa Suphi! Yine onların kurbanı oldu; yine onların hain kursunlarıyla diyarı abreti boyladı.

Bir kaç gün mukaddem sehrinizde Fransızca intisar eden bir gazete, Mustafa Suphi hakkında bir takım şeyler yazıyordu ki; biz bunu okurken kendimizi gülmekten kurtaramadık. Bu sebebe mebnudis ki vakayı ta esaslı bir yerinden başlayarak tafsilâti ile ortaya atmağı fâideden habî görmektik... Malûm bir hakikat ki, Mahmut Serket Paşa vakasında Sinop'a nefyedilenler meyhanında Mustafa Suphi bey de vardı. Bu ifham ser muharririnin kalemi kadar, yumruğu, tabancası, bacağı da söylendi. Bir gün Sinop'ta bir lokantada bulduğum sırada oranın Jandarma bölük kumandanı olup menfa arkadaşlarına karşı zulüm ve ezanın en dehşetnâgini tatbik ile zerk alan Tüzbaşı Muhsin efendiyi, her zaman elinden bırakmadığı kalın bastonuyla bir güzel ıslatmıştı.

Yine bir gün aralarında tahaddüs eden bir münaazaa neticesinde menfilerden ve İstanbul'un meşhur an iki lestinde Şihlî Mustafa ağasının kendisiyle beraber nefyedilen mahdûmumu ağzından burunundan kama ile yaralanmıştı.

Mustafa Suphi an iki refikiyle Şihlî Sinop'tan İstanbul'a gö'nü derildikten sonra Muhsin yine eza ve ecfasını arttırmış ve yine zulüm ve işkenceye başlamış iken onun tekrar Sinop'a iadesini haser alır alması ne yapacağım şaşırmas, umîkûl mevkte döşünüşü.

Sophi ikinci defa Sinop'a tedrisinⁱⁿ besmei
aynı hayetlerinde Erkân Harp Bumbası Nevres beyin
itizar ettiği firar tertibatına iştirak etmiş, Bombacı
Lütfü bey merhum ile Ahmet Bedevi, Valide Kiraat-
hanesi müdürü Rasit beylerin dahil oldukları bu iki
refiki ile bir gece büyük bir balık kayığına binerek
Rusya'ya firar etmişti. Orada Mustafa Sophi merhum
ile yalnız Zeki Pasazade Bombacı Lütfü bey kalması,
siyerleri Musor'a, İsviçre'ye, Fransa ve Japonya
gitmişlerdi.

Mustafa Sophi Rusya'da maalesef ve belki iste-
meksizce Bolşevik cereyanına katıldı. Müteakikeden
sonra Lütfü bey ardet ettiği halde kendisi buna
lüzum görmedi ve mütemadiyen Bolşevik ve Komün-
nistlerle birlikte çalıştı. Vakti ki bundan bu bes
ay kadar müteakik Bakü'de Talât'ın, Enver'in,
Cemal'in ve Bahaddin Şakir'in de dahil olduğu
bir kongre teşekkül etti. Sophi bu kongrenin en
mühim şahsiyetlerinden biri oldu. Ne Talât, ne
Enver, ne Cemal ve ne de Bahaddin Şakir, mer-
humu karşı ağır asamadılar. Bilâkes şahsiyetlerine
hedef aldular. Bittabi eski husumetlerini tazeler...
hatta tesdit, tezyit eylediler.

Bu kongrede onların noktai nazarlarına iştirak
eden bulunmamıştı. Bu sebeple bütün müfuzları da
sarsılmıştı. Sophi bilâhare bundan dört bes ay
kadar müteakik bazı arkadaşlarıyla birlikte Ankara'
ya geldi. O zaman arası Bolşevik cereyanlarına
katılmak için en müsait bir yerdi. Lâkin
meselelerin his alınması sureti zâhirede ketim ve
ahfasına lüzum olduğu ismidir ki, Mustafa Sophi'nin
Ankara'ya terk etmesi kendisine tebliğ olmuş.
Halbuki işin iş yüzü bu değildi. Bakıda Talâtlara
ve rüfekasına yaptığı muameleleri intikamı almıştı.

Mustafa Suphi, biri kaşın almak üzere kendısıyla birlikte en üs nüfuza baliğ olan nüfekaşla Ankara'yı terk ederek Trabzon'a geldi. Esasen hazır olan tertibat onu ve nüfekaşın elini hakaretle karşıladı. Üzerini taharrisi ile hâmil bulunduğu iki adet rovelverini aldı. Bu esnada envari tahkrate de hedef kıldılar. Bu tertibatın re'isi idaresinde Trabzon kayıksular kâhyası Yahya reis vardı. Merhum sureti hakkında görüşüyordu. Nihayet Sonları vakayı nihayete erdirerek - hazırladıkları bir römorköre itkap ile - Batum'a sevk etti. Halbuki idam kararı zaten verilmişti. Bu melun römorkör de aleti icra idi. Nitekim Sürmene açıklarına muvasalatla isinde eshası meçhulei müselleha mevcut olan diğer büyük bir römorkör üzerilerine rampa etti ve bir çeyrek saat zarfında kâffesi o'buş Lünyaya gitti.